

kiket zabla és kantár kell irányban tartson,
különben örökre távol maradnak.
10 A gonosz csupa fájás,
de aki JaHVéban bíz, kegyelem veszi körül.
11 Örvendezetek az úRban igazak, és ujjongjatok,
vidítsátok az egyenes szívűeket.

VÖRÖS ISTVÁN FORDÍTÁSA*

JOHN MILTON
Elveszett Paradicsom

(PARADISE LOST)

IV. ÉNEK

A Sátán kijutott a Pokolból, átkelt a Káosz ősi birodalmán, behatolt a Teremtett Világba, és most bosszúterveket sző. Az Univerzum és az Édenkert nagyszerűségét szemlélve visszaidézi hajdani, mennyei dicsőségét – és egy pillanatra mintha meg-
inogna.

Ó, ¹ ha most az a figyelmeztető hang,	
amit az Égből kiáltani hallott	2
ő, ² aki látta az Apokalipszist,	2
mikor másodszor leverték a Sárkányt,	
és az dühöngve jött, hogy bosszút álljon	
az embereken: „jaj a földlakóknak!”	5
bárcsak figyelmeztette volna most,	6
még jó időben az ősszüleinket,	6
hogy a titkos ellenségük ³ elindult,	
meneküljenek, és akkor talán	8
a halálos csapdát elkerülik.	8
Mert most a Sátán lángoló dühvel	9
jött le, most előszörre mint kísértő	9
– majd később az ember vádlója ⁴ lett –,	10
hogy az ártatlan, gyenge emberekre	
zúdítsa annak az első csatának ⁵	12
a csődjét, és Pokolba repülését.	12
De nem örül a messziről jövő,	13
megfélemlíthetetlen lendületnek;	13
a hencegésre sincs éppen oka.	

* A szerző köszönetet mond Balogh Csabának a nyersfordításokért és magyarázatokért, valamint Visky Andrásnak és Zalatnay Istvánnak.

<i>Hozzálát iszonyú merényletéhez,</i>	15
<i>mely a megszületéshez már közel,</i>	16
<i>most türemkedve forr feldúlt szívében,</i>	16
<i>és mint egy ördögi löveg,⁶ saját</i>	
<i>magára visszacsap. Bizonytalanság,</i>	18
<i>kétség és rettenet zilálja szét</i>	18
<i>zavart gondolatait, s fenekestül</i>	
<i>kavarja fel bensőjében a Poklot,</i>	20
<i>mert a bensőjében hordja a Poklot,</i>	21
<i>s maga körül, és nem tud a Pokoltól</i>	21
<i>menekülni egy lépésnyire sem,</i>	22
<i>ahogy magától sem tud menekülni</i>	22
<i>helyváltoztatással. Most felveri</i>	23
<i>az eddig alvó kétségbeesést</i>	23
<i>a büntudat, az pedig felidézi</i>	
<i>a keserű emlékeit: hogy ő</i>	25
<i>mi volt, mi lett, és majd miképp legyen</i>	25
<i>rosszabb – rosszabb kínok rossz tettekért.</i>	
<i>Hol az Édent bámulja gyászosan,</i>	
<i>mely boldogan⁷ fekszik szeme előtt;</i>	
<i>hol az eget s a tündöklő Napot,</i>	
<i>mely most a Dél magas tornyában ül;</i>	30
<i>majd őrlődve, zibálva nekikezd:</i>	
<i>Te, aki összehasonlíthatatlan</i>	32
<i>ragyogással koronázva lenézel</i>	32
<i>birodalmaidból, mint az Új Világ</i>	
<i>Istene, kinek látványa előtt</i>	
<i>az összes csillag lehajtja fejét,</i>	35
<i>hozzád beszélek, s nem baráti hangon,</i>	36
<i>és kimondom, ó Nap,⁸ a nevedet,</i>	36
<i>hogy elmondjam, mennyire gyűlölöm⁹</i>	37
<i>a sugaraidat, mert felidézik</i>	37
<i>a helyzetet, melyből lebuktam, és</i>	
<i>azt, hogy dicsőségesen álltam egyszer</i>	
<i>szférád fölött, mígnem a büszkeség,</i>	40
<i>és ami még rosszabb, a törtetés</i>	40
<i>lehajított – a Mennyekben a Menny</i>	41
<i>páratlan Királyával háborúzva.</i>	41
<i>Ó, mért! Nem ezt a hálát érdemelte</i>	
<i>tőlem, kit annak alkotott, ki voltam,</i>	
<i>abban a tiszta felsőrendűségben.</i>	
<i>A jóságával senkit nem zsarolt,</i>	45
<i>és a szolgálata sem volt nehéz.</i>	45
<i>Mi lenne könnyebb, mint dicsérni őt?</i>	

Mi lenne egyszerűbb? És megköszönni.	
Ez jár. Mégis, minden jósága bennem	
gonoszra fordult, és csakis beteg	49
indulatot formált. Ott a magasban	49
már megvetettem a behódolást;	50
gondoltam, még egy lépés felfelé	50
a legmagasabbra emel, és akkor	
a végeérhetetlen köszönet	52
mérhetetlen adóssághalmazát	52
egy pillanat alatt lerendezem.	51
Milyen teher folyton fizetni, mégis	
tartozni folyton! Feledtem, amit	
folyton tőle kaptam, nem értve, hogy	55
a hálás tartozva nem tartozik,	56
mert folyton törleszt: lekötelezett,	56
de egyszersmind folyton felszabadul.	57
Akkor mi ebben a megterhelő?	57
Ó, bárcsak a hatalmas végzete	
kisebb angyallá rendelt volna engem!	59
Boldogan álltam volna, és nem ébreszt	60
törtetést a határtalan remény.	60
Vagy mégis? Ha egy éppilyen erős	
másik Hatalom ¹⁰ lázad fel, és engem	
magához állít, bár gyenge vagyok?	63
De éppilyen erős másik Hatalmak	63
nem buktak el, hanem szilárdan álltak,	
akár belső, akár külső kísértés	65
ellen felfegyverezve. És neked	65
megvolt ez a szabad akaratod	66
és erőd ahhoz, hogy megállj? Naná!	66
Akkor mit vagy kit vádolhatsz? Csakis	
a Menny ingyen szeretetét, amely	68
egyformán jut mindenkinek. Tehát	68
legyen átkozott a szeretete.	
Szeretet vagy gyűlölet, egyre megy	70
nekem, mindegyik örök szenvedés.	70
Sőt! Te magad ¹¹ legyél az átkozott,	71
mert Ellene szabad akaratodnak	71
az kellett, amit így kiérdemeltél,	
és most bánhatsz. Én nyomorult. Hova	73
meneküljek a végtelen harag,	73
végtelen kétségbeesés elől?	
Akármerre futok, az a Pokol,	75
én saját magam vagyok a Pokol,	75
és a legmélyebb mélység fenekén	76

újabb tátongó mélység fenyeget	76
elnyeléssel, melyhez képest mennyország	
ez a Pokol, melyben most szenvedek.	
Ó, hát nem tudnám elengedni végre?	
Sehol nincs megbánás, és nincs bocsánat?	80
Sehol sincs, csakis a behódolásban,	
de ezt a szót nem engedi a dac;	82
s a félelem a szégyentől a lenti	82
szellemek között, kiket hitegettem,	
de nem olyan ígéretekkel, és nem	84
azzal nagyzolva, hogy behódolok,	84
hanem hogy majd a Korlátlan Hatalmút	85
legyőzőm. Jaj nekem! Mít tudnak ők	
arról, hogy ez az olcsó hencegés	87
nekem mibe kerül? És hogy belül	87
milyen kínok alatt nyögök, amíg	
ők a Pokol trónján imádnak engem.	
Minél nagyobb vagyok a diadémmal, ¹²	90
jogarral, annál mélyebbre bukok.	
Csakis nyomorúságban tűnhetek ki:	92
ilyen gyönyört szerez a nagyravágyás.	92
De mondjuk, képes vagyok arra, hogy	
megbánjam, s a kegyelem aktusával ¹³	94
visszaszerzem a korábbi helyem.	94
Milyen hamar hívná elő a gőgöt	95
az a magasság, és milyen hamar	95
tagadnám meg a színlelt hódolat	96
fogadalmát? A könnyű helyzetem	96
miatt már semmisnek tekinteném	96
– mint kényszer alatt tett érvénytelen –	97
a kínok közt kimondott esküket.	97
Mert igaz megbékélés sose nőhet	
ott, ahol a halálos gyűlölet	99
ilyen mélységes sebeket döfött.	99
Ez csakis még rosszabb visszaeséshez,	100
még durvább bukáshoz vezetne. Drágán	
fizetnék meg a dupla fájdalommal	102
vásárolt rövid felvonásközért.	102
És ezt tudja, aki büntet, ezért	
nem küld békét. Ettől oly távol áll,	104
mint én attól, hogy könyörögjek érte.	104
Minden remény kizárt, lássuk tehát	105
helyettünk, a száműzöttek helyett	106
az Ő újonnan kreált örömét,	106
az Embert, és a számára teremtett	

Világot.	
Hát istenhozzád, Remény,	108
és vele istenhozzád félelem,	108
és istenhozzád lelkifurdalás;	108
számomra minden jóság elveszett;	
Gonoszság, te legyél a Jó nekem; ¹⁴	110
legalább veled kettéoszthatom	110
az Ég Királyának a birodalmát,	
és veled talán több mint a felén	112
én lehetek majd a király – ahogy	112
hamarosan megtudja azt az Ember,	113
s hamar megtudja ez az új Világ.	113

HORVÁTH VIKTOR FORDÍTÁSA¹⁵

JEGYZETEK

1. Ó... a földlakóknak!: Ld. *Jel* 12,3–12.
2. Ó: János, a *Jelenések könyvének* írója.
3. Titkos ellenség: a Sátán. A héber *szatan* szó jelentése „ellenség”.
4. Vádló: *Accuser*; a görög *diabolosz* fordítása.
5. Első Csata: a Mennyei Háború, melynek végén a győzedelmes Fiúisten a Pokolra veti a Sátánt és lázadó társait (a csata leírását az *Elveszett Paradicsom* 6. éneke tartalmazza).
6. Ördögi löveg: *devillish Engine* – az ágyú korabeli elnevezése.
7. Boldogan: Az *Éden* szó jelentése „boldog hely”, a „gyönyörök helye”.
8. Nap: Az eredetiben szójáték: A Nap (Sun) mellett a Sátán a Fiúistenre (Son) is gondolhat.
9. Vö. *Jn* 3,20: „Mert mindaz, aki rosszat tesz, gyűlöli a világosságot”.
10. Hatalom: mennybeli méltóság, pl. arkangyal.
11. Te magad: a Sátán elátkozza saját magát is.
12. Diadém: korona.
13. A Kegyelem aktusa: *Act of Grace* – utalhat Isten kegyelmére, illetve jogi értelemben általános amnesztiára.
14. Vö. *Ézs* 5,20: „Jaj azoknak, akik azt mondják a rosszra, hogy jó, és a jóra azt, hogy rossz.”
15. Tudományos munkatárs Péti Miklós. A fordító köszönetet mond Nádasy Ádámnak a lektorálásért.

WILLIAM BUTLER YEATS

Salamon és a boszorkány

(SOLOMON AND THE WITCH)

*És az arab hölgy kifakadt:
„Amint feküdtem múlt éjjel,
A puszta fűvön, szilaj hold alatt,
Salamont öelve kéjjel,
Kiáltottam egyet, oldalát
Szorítva.”*